

بررسی نقش میانجی رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی و تأثیر هوش هیجانی، منبع کنترل داخلی، تعهد حرفه ای و اخلاق بر توانایی کشف تقلب

عبدالرسول مستاجران^۱، الیاس عسگری^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشکده علوم مالی، دانشگاه خوارزمی تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ دانشجوی دکتری حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی و تأثیر هوش هیجانی، منبع کنترل داخلی، تعهد حرفه ای و اخلاق بر توانایی کشف تقلب انجام شد. روش تحقیق این مطالعه از نوع توصیفی-همبستگی و مبتنی بر مدل سازی معادلات ساختاری است. جامعه آماری شامل حسابرسان داخلی سازمان های مختلف و داده ها از طریق پرسشنامه جمع آوری شدند. نتایج نشان داد که تعهد حرفه ای و هوش هیجانی تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارند، در حالی که تعهد به اخلاق تأثیر منفی و معناداری بر رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی داشت. از سوی دیگر، تأثیر منبع کنترل داخلی بر توانایی کشف تقلب و رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی معنادار نبود. همچنین، رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی به عنوان یک متغیر میانجی معنادار در روابط بین تعهد به اخلاق و هوش هیجانی با توانایی کشف تقلب نقش مهمی ایفا کرد. یافته های این پژوهش بر اهمیت توسعه مهارت های فردی، از جمله هوش هیجانی و تعهد حرفه ای، و تقویت اصول اخلاقی در سازمان ها تأکید دارد. این نتایج نشان می دهد که رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی می تواند تأثیر غیرمستقیمی بر بهبود توانایی کشف تقلب داشته باشد.

واژه های کلیدی: تعهد حرفه ای و اخلاق، منبع کنترل داخلی، هوش هیجانی، توانایی کشف تقلب، رفتارهای کاهش کیفیت

حسابرسی

رشد فزاینده جمعیت و پیچیدگی‌های جامعه و نیاز به اطلاعات اقتصادی مربوط، نظام‌های اطلاعاتی و نیز فرایندهای مولد اطلاعات را توجیه می‌کند (اسکوئی و زاینده رودی، ۱۴۰۰). در این بین نیاز به حسابرسی به عنوان بخشی از فرایند گزارشگری و اطلاع رسانی بیشتر می‌شود. حرفه حسابرسی یکی از مشکل‌ترین و منضبط‌ترین حرفه‌های دنیا به شمار می‌رود و به دلیل نوع و ماهیت خدماتی که ارائه می‌کند از اعتبار و اعتماد خاصی نیز برخوردار است. تداوم این اعتبار و اعتماد و تقویت آن به پایبندی فکری و عملی اعضا به ضوابط رفتاری و اخلاقی حرفه بستگی دارد. که ماحصل آن کیفیت بالای خدمات حسابرسی است. انجام حسابرسی مالی با کیفیت برتر موجب می‌شود که اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار استفاده‌کنندگان قرار گیرد (احمدزاده و همکاران، ۱۳۹۶). حسابرسی می‌تواند یکی از راه‌های پیشگیری و کاهش رفتارهای فرصت طلبانه مدیران باشد. زیرا اعتقاد بر این است که موسسات و شرکتهایی که صورت‌های مالی حسابرسی شده ارائه می‌کنند، محتوای اطلاعاتی بهتر و سود کیفی بیشتری دارند. علاوه بر این، حسابرسی‌های با کیفیت بالاتر احتمال بیشتری برای شناسایی شیوه‌های حسابداری مشکوک دارند. زیرا موسسات حسابرسی با کیفیت دارای تخصص، منابع و انگیزه‌های بیشتری برای کشف اشتباهات و تقلب هستند (عزیزی مقدم و همکاران، ۲۰۲۳). استفاده از برنامه‌های حسابرسی، بودجه زمانی و نظارت مستقیم و دقیق از جمله عواملی هستند که ساختار کنترلی قوی در محیط سازمانی ایجاد می‌کنند. حسابرسان در شرایطی که تحت فشار سازمانی، الزامات قانونی کار، کنترل دقیق ناظران و الزامات کارفرمایان باشند، تصمیمات و رفتارهای غیراخلاقی‌تری خواهند داشت. بنابراین، انتظار می‌رود در شرایط غیرمنتظره که دستیابی به اهداف فردی و سازمانی مورد تردید است همچنین در محیط‌هایی با نظارت دقیق، احتمال بروز رفتارهای ناکارآمد افزایش یابد این اشکال رفتارهای ناکارآمد تأثیر مستقیم و غیرمستقیم بر کیفیت حسابرسی دارند از سوی دیگر، فلسفه اخلاق شخصی حسابرسان بر رفتارهای غیرحرفه‌ای تأثیر می‌گذارد که کیفیت حسابرسی را کاهش می‌دهد. هرچه حسابداران محیط سازمانی خود را محیطی اخلاقی بدانند، از نظر قضاوت اخلاقی تر عمل می‌کنند (عزیزی مقدم و همکاران، ۲۰۲۳). رفتارهای حسابرس در طول فرآیند حسابرسی در ضعف حسابرس در کشف تحریف‌ها نقش دارد. رفتارهای کاری به طور قابل توجهی نگرانی‌های کیفیت حسابرسی را در طول فرآیند حسابرسی کاهش داد. رفتارهایی ناکارآمد هستند که می‌توانند به طور مستقیم کیفیت حسابرسی را کاهش دهند و به عنوان رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی شناخته می‌شوند. رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی به عنوان رفتار حسابرسان در طی قراردادهای تعریف می‌شود که اثربخشی شواهد جمع آوری شده را کاهش می‌دهد، مانند روشهای حسابرسی زودرس، پذیرش توضیحات ضعیف مشتری، بررسی سطحی اسناد مشتری و جایگزینی روشهای حسابرسی. (یولیانتی و همکاران، ۲۰۲۳)

براساس اظهارات شرکای حسابرسی، حسابرسان، پس از مدتی فعالیت در این حرفه، از کار حسابرسی احساس خستگی می‌کنند و اکثر آنها تمایل پیدا می‌یابند که در حوزه حسابداری فعالیت خود را ادامه دهند. این وضعیت برای مؤسسات، ایجاد هزینه مضاعف می‌کند و نیز رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی را افزایش می‌دهد که می‌توان با شناسایی عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری و رفتار افراد، سعی در ارتقای شغلی این بخش داشت. قصور حسابرسان در اجرای صحیح مراحل حسابرسی را می‌توان به رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی نسبت داد. رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی که ناشی از اعمال حسابرسان در طی دوره حسابرسی است، سبب کاهش اثر بخشی در جمع آوری شواهد حسابرسی می‌شود. این رفتارها می‌توانند کیفیت حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهند و نیز به اعتبار حرفه خدشه وارد سازند. رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی که ناشی از اعمال حسابرسان در طی مراحل حسابرسی است و سبب کاهش جمع آوری شواهد می‌شود. این رفتارها کیفیت حسابرسی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و به اعتبار حرفه خدشه وارد می‌سازند. (محمدی و طریقی، ۱۳۹۶) رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی

¹ Yulianti et al

از دیدگاه‌ها و ادبیات مختلف مورد بررسی قرار گرفته است: شدت اخلاقی (کورام و همکاران^۲، ۲۰۰۸)، ویژگی‌های شخصیتی، کنترل کیفیت درک شده (مالون و رابرتز^۳، ۱۹۹۶)، فشار بودجه زمانی (نهمه و همکاران، ۲۰۲۱)، قرارداد روانی، تعهد عاطفی (هرباخ^۴، ۲۰۰۱)، پیامدهای حسابرسی (پیرس و سوینی^۵، ۲۰۰۶)، قصد گردش، منبع کنترل، تعهد سازمانی (آنوگرا و همکاران^۶، ۲۰۱۶)، ابهام نقش (امیرالدین^۷، ۲۰۱۹) و برابری تیم حسابرسی (آنلین^۸، ۲۰۲۲)، تحقیقات توانایی تشخیصی تقلب را مورد بحث قرار داده است: تعهد حرفه‌ای، جهت‌گیری هدف، خودکارآمدی (روستیارینی و همکاران^۸، ۲۰۲۱) کنترل شخصی، تعهد حرفه‌ای، تجربه حسابرسی (دزورت و هریسون^۹، ۲۰۱۸) چرخش حسابرس، استقلال حسابرس، تخصص در صنعت و تاخیر گزارش حسابرسی (خاکسار و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۲) هوش هیجانی (گاسپار و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۲) و تجربه حسابرسی، حجم کار، شک و تردید حرفه‌ای (عریف‌الدین و ایندریجاواتی^{۱۲}، ۲۰۲۰). نهمه و همکاران^{۱۳} (۲۰۲۱) دریافته‌اند که حسابرسان در ۴ شرکت بزرگ در بریتانیا رفتار کیفیت حسابرسی کاهش یافته را با انجام ثبت نام زودرس انجام دادند. آنلین^{۱۴} (۲۰۲۲) بررسی کرد که حسابرسان در ۴ شرکت بزرگ در سوئد بامضای زود هنگام یک مرحله حسابرسی و پذیرش توضیحات ضعیف مشتری، رفتار کاهش کیفیت حسابرسی را بهبود می‌بخشند. امیرالدین^{۱۵} (۲۰۱۹) ثابت کرد که ۴ شرکت بزرگ حسابرس در اندونزی رفتار کیفیت حسابرسی کاهش یافته را به گونه‌ای انجام می‌دهند که گویی بیش از حد به نتیجه کاری مشتری متکی است. امکان بروز سوء رفتارها به صورت عمدی و غیر عمدی حین رسیدگی‌ها از جانب حسابرسان وجود دارد که این رفتارها منجر به کاهش کیفیت حسابرسی می‌شود. مطالعات زیادی تأثیرات استرس شغلی بر عملکرد حسابرسان انجام شده که نشان داده‌اند استرس شغلی منجر به کاهش سطح عملکرد، نارضایتی و بروز رفتارهای ناکارآمد از جانب حسابرسان می‌شود. اظهار نظر که خروجی فرایند حسابرسی است تحت تأثیر رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی است و از میان عوامل ایجادکننده این رفتارهای ناکارآمد، استرس شغلی از عوامل بسیار مهم است. تحقیقات بسیاری در زمینه کاهش کیفیت حسابرسی انجام پذیرفته است که نشان از سهم بالای حسابرسان در این کاهش کیفیت دارند، این تحقیقات وجود انگیزه حسابرسان برای انجام ندادن کامل برنامه حسابرسی و در نتیجه کاهش اثربخشی حسابرسی را اثبات نموده‌اند. مطالعات پیشین در بررسی ارتباط استرس شغلی و رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی، عوامل ریشه‌ای استرس شغلی همچون فشار زمانی، تعارض کار- خانواده و ابهام نقش را

² Coram et al

³ Malon and Roberts

⁴ Herrbach

⁵ Pierce and Sweeney

⁶ Anugerah et al

⁷ Amiruddin

⁸ Rustiarini et al

⁹ DeZoort and Harrison

¹⁰ Khaksar et al

¹¹ Gaspar et al

¹² Arifuddin and Indrijawati

¹³ Nehme et al

¹⁴ Annelin

¹⁵ Amiruddin

مورد استفاده قرار دادند (غلامی فتیده و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین، این پژوهش با طراحی مدل از طریق عواملی که می‌تواند رفتارهای کیفیت حسابرسی کاهش یافته را کاهش دهد به پر کردن شکاف ادبیات کمک می‌کند. علاوه بر این، این پژوهش با توجه به اینکه حسابرسان داخلی بخشی از ساختار سازمانی هستند و تعامل بالایی با حسابرسی شونده‌گان دارند، بر حسابرسان داخلی متمرکز است. تعاملات بین حسابرسان و حسابرسی شونده‌گان به شدت به گسترش رفتار منفی کمک می‌کند که می‌تواند کیفیت حسابرسی را کاهش دهد و به ویژه رفتار حسابرسان داخلی در پذیرش توضیحات ضعیف حسابرسی شونده شود. لذا در این پژوهش به دنبال پاسخ این سوال هستیم که آیا تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاق، منبع کنترل داخلی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی تاثیر دارد یا خیر؟

باوقار و صبوری (۱۴۰۳) در تحقیقی به بررسی اثر گذاری تعهد حرفه‌ای، تعهد اخلاقیات، منبع کنترل درونی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تعهد حرفه‌ای، تعهد اخلاقیات، منبع کنترل درونی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی در شرکت‌های منطقه ویژه پارس جنوبی تاثیر معناداری دارد. بنابراین، وجود مولفه‌هایی همچون تعهد حرفه‌ای، تعهد اخلاقیات، منبع کنترل درونی و هوش هیجانی می‌تواند رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی را کاهش دهد و نگرانی‌های مربوط به شناخت تقلب را به حداقل برساند.

علی زادگان و همکاران (۱۴۰۲) در تحقیقی به بررسی تحلیل توانایی حسابرسان در کشف تقلب با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده: تاثیر تجربه حسابرسان و تیپ شخصیتی با نقش تردید حرفه‌ای پرداختند. بر اساس یافته‌های پژوهش، حسابرسان با شناسایی و رفع محدودیت‌های ناشی از عوامل منجر به شکل‌گیری تقلب با توجه به نقش اثرگذار تجربه شغلی و تیپ شخصیتی با تاکید بر تردید حرفه‌ای، توانایی کشف تقلب را افزایش داده‌به نوعی که هرچه حسابرسان در هنگام حسابرسی شک و تردید حرفه‌ای بیشتری نشان دهند، تمایل آنها برای جستجوی اطلاعات در خصوص علائم تقلب بیشتر و از این رو توانایی کشف تقلب آنها بالاتر است.

دیناسافیتری و همکاران^{۱۶} (۲۰۲۴) در تحقیقی به تأثیر حرفه‌گرایی، منبع کنترل، هوش هیجانی و اخلاق حرفه‌ای بر کیفیت حسابرسی BPR با ابهام به عنوان ناظر پرداختند. هدف این تحقیق تعیین این است که چگونه حرفه‌ای بودن، منبع کنترل، هوش هیجانی و اخلاق حرفه‌ای بر کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارد. حسابرسانی که در این تحقیق در منطقه BPR در Cirebon، جاوا غربی شرکت داشتند، به عنوان پاسخ‌دهندگان استفاده شدند. نمونه به دست آمده شامل ۴۹ موضوع از ۸۳ موضوع پژوهشی بود که به نمایندگی از محققان BPR انتخاب شدند. نتایج مشکلات نرمال بودن، چند خطی بودن و خودهمبستگی را در آزمون فرض کلاسیک نشان می‌دهد که شامل آزمون‌های نرمال بودن، چند خطی بودن و ناهمسانی با استفاده از مدل چند متغیره یک مرحله‌ای است. باقیمانده تحت تأثیر سایر متغیرهای نامرئی قرار می‌گیرد که تأثیر کل آن ۰.۵۹۸ یا ۵۹.۸٪ است.

زرکاسی و همکاران^{۱۷} (۲۰۲۴) در تحقیقی به بررسی تاثیر تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاقیات، منبع کنترل داخلی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی در اندونزی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاقیات، منبع کنترل داخلی و هوش هیجانی می‌تواند در شناسایی کشف تقلب مفید باشد و از طرفی کاهش رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی در شرکت شود که این مسئله نگرانی‌های موجود در زمینه کشف تقلب را نیز کاهش می‌دهد.

¹⁶Dina Safitri et al

¹⁷Zarkasyi et al

- فرضیه اول: تعهد حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد.
- فرضیه دوم: تعهد به اخلاق تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد.
- فرضیه سوم: منبع کنترل داخلی تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد.
- فرضیه چهارم: هوش هیجانی تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد.
- فرضیه پنجم: تعهد حرفه‌ای تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد.
- فرضیه ششم: تعهد به اخلاق تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد.
- فرضیه هفتم: منبع کنترل داخلی تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد.
- فرضیه هشتم: هوش هیجانی تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد.
- فرضیه نهم: کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد.
- فرضیه دهم: کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی نقش میانجی در رابطه بین تعهد حرفه‌ای و توانایی کشف تقلب ایفا می‌کند.
- فرضیه یازدهم: کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی نقش میانجی در رابطه بین تعهد به اخلاق و توانایی کشف تقلب ایفا می‌کند.
- فرضیه دوازدهم: کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی نقش میانجی در رابطه بین منبع کنترل داخلی و توانایی کشف تقلب ایفا می‌کند.
- فرضیه سیزدهم: کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی نقش میانجی در رابطه بین هوش هیجانی و توانایی کشف تقلب ایفا می‌کند.

۲- مرور ادبیات

۲-۱- نظریه نمایندگی

براساس تئوری نمایندگی، تعامل بین مدیر و عامل می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را ایجاد کند (رجبی، ۱۴۰۱). حسابرسی داخلی می‌تواند به مدیر عامل کمک کند تا بر مشکل عدم تقارن اطلاعات غلبه کند و بر فعالیت‌های نمایندگان نظارت کند تا در استفاده از هزینه‌ها کارآمدتر باشد. بنابراین، فعالیتهای حسابرسی داخلی، پیشگیری از تقلب و انطباق با کنترل‌های داخلی را هدف قرار می‌دهد. حسابرسان داخلی باید نقش‌ها، مسئولیت‌ها و اقدامات مرتبط با کار و اینکه چه رفتاری برای دستیابی به هدف قابل قبول و غیرقابل قبول است را درک کنند. (مولر^{۱۸}، ۲۰۱۶)

¹⁸ Moeller

۲-۲- تعهد حرفه‌ای و توانایی کشف تقلب

تعهد حرفه‌ای یک تمایل فردی برای شناسایی، حفظ و انجام تجارت از طرف حرفه است. مطالعات قبلی تأثیر مثبت تعهد حرفه‌ای بر توانایی تشخیص تقلب را مورد بحث قرار داده اند. دزورت و هریسون^{۱۹} (۲۰۱۸) ثابت کرد که حسابرسان داخلی نسبت به حرفه خود احساس تعهد می‌کنند و مسئول کشف تقلب در صورت های مالی، سوء استفاده از دارایی‌ها و فساد هستند. علاوه بر این، تعهد حرفه‌ای احساس مسئولیت را برای شناسایی خطر پولشویی افزایش می‌دهد تا مدیریت بتواند این ریسک را به درستی مدیریت کند (سرگلزایی و زیوری کامران، ۱۴۰۱). حسابرسان باید در انجام مسئولیت‌های خود در کشف تقلب هوشیار باشند زیرا حسابرسان سعی می‌کنند از اعتبار خود محافظت و حفظ کنند. (محد - سنوسی و همکاران^{۲۰}، ۲۰۲۲)

۲-۳- تعهد به اخلاق و توانایی کشف تقلب

تعهد به اخلاق در شکل دادن به توانایی کشف تقلب ضروری است. چندین مطالعه شواهدی ارائه کرده‌اند که نشان می‌دهد تعهد به اخلاق می‌تواند توانایی حسابرسان را برای کشف تقلب بهبود بخشد. تعهد به اعمال اخلاق شک و تردید را در ارزیابی عادلانه بودن صورتهای مالی افزایش می‌دهد. بنابراین، حسابرسان قادر به کشف تقلب هستند ملاحظاتی اخلاقی از کسی برای افشای تقلب حمایت می‌کند. این با مسئولیت شخصی تقویت می‌شود و حسابرسانی که در سازمان هایی با جو بسیار اخلاقی کار می‌کنند قادر خواهند بود تقلب را کشف کنند (دامکو همکاران^{۲۱}، ۲۰۲۲). علاوه بر این، فردیانساهاو همکاران^{۲۲} (۲۰۲۲) بیان می‌کنند که فردی که به اخلاق متعهد است، خطاهای گزارش دهی را کاهش می‌دهد. صداقت به عنوان بخشی از اخلاق تعهد تأثیر مثبتی بر کشف و پیشگیری از تقلب دارد. (ریفای و ماردیجیوونو^{۲۳}، ۲۰۲۰)

۲-۴- منبع کنترل داخلی و توانایی کشف تقلب

فردی با منبع کنترل درونی نتایج را با تلاش مرتبط می‌کند و معتقد است که رویدادها تحت کنترل آنها هستند و هیچ عامل شانس وجود ندارد. اوپروگبا^{۲۴} (۲۰۲۱) متوجه شد که فردی با منبع کنترل درونی نسبت به رفتار خود احساس مسئولیت خواهد داشت زیرا معتقدند که رویدادهای زندگی تحت کنترل آنهاست. دزورتو هریسون (۲۰۱۸) ادعا کرد که حسابرسان با کنترل‌های شخصی که توسط یک منبع کنترل داخلی اندازه گیری می‌شود به طور مثبت بر توانایی کشف تقلب تأثیر می‌گذارد زیرا آنها به عنوان مسئول کشف تقلب تلقی می‌شوند. علاوه بر این، حسابرسان دارای یک منبع کنترل داخلی از سطح حرفه‌ای بالایی برخوردار خواهند بود زیرا به انتخاب های خوب و درست اعتقاد دارند و مسئولیت آن را بر عهده دارند. (سوینو و فاروک^{۲۵}، ۲۰۱۹)

¹⁹ DeZoort and Harrison

²⁰ Mohd-Sanusi et al

²¹ Dammak et al

²² Ferdiansah et al

²³ Rifai, and Mardijuwono

²⁴ Oyerogba

²⁵ Suyono & Farooque

۵-۲- هوش هیجانی و توانایی تشخیص تقلب

هوش هیجانی توانایی بیان، استفاده، درک و تنظیم احساسات است (گاسپار و همکاران^{۲۶}، ۲۰۲۲). تحقیق انجام شده توسط کلمنتز^{۲۷} (۲۰۲۰) ثابت کرد که یکی از تیپ‌های شخصیتی حسابرس که برای کشف تقلب مناسب است، توانایی کنترل احساسات است. هوش هیجانی می‌تواند اثربخشی و کارایی کنترل داخلی را افزایش دهد. اثربخشی و کارایی کنترل داخلی می‌تواند از موفقیت در کشف تقلب حمایت کند (عبدو و همکاران^{۲۸}، ۲۰۲۲). علاوه بر این، گاسپار و همکاران (۲۰۲۲) تأثیر هوش هیجانی را بر توانایی کشف تقلب و آن را با کشف اطلاعات تقلب در برداشت. وارن و شوایتزر^{۲۹} (۲۰۱۸) دریافتند که تجربه، فرهنگ، هوش هیجانی، مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های فنی از عوامل مهم در کشف تقلب در صنعت بیمه هستند.

۶-۲- کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی

تعریف جامع و قابل قبولی در مورد این که چه رفتاری مناسب است و چه رفتاری نامناسب وجود ندارد اما رفتار عبارت است از آن چه که آدمی بدان معتقد است و عمل می‌کند. رفتار انسانی یک کارکرد واکنشی بین فرد و محیط است. افراد تواناییها، اعتقادات شخصی، انتظارات، نیازها و تجارب گذشته خود را به درون سازمان می‌آورند. اگر ویژگیهای افراد با ویژگیهای سازمان همخوانی داشته باشد رفتار افراد در سازمان شکل می‌گیرد و موجب رفتارهای کارآمد می‌شود. از جمله این رفتارها می‌توان به صحبت کردن با مدیر و گوش دادن به وی اشاره داشت. در صورتی که این انطباق ویژگیها وجود نداشته باشد رفتارهای ناکارآمد پدیدار خواهد شد. در حرفه حسابرسی، گزارش نکردن عمل دستکاری و یا تقلب به وسیله حسابرس نماد ظهور رفتارهای ناکارآمد است. این رفتارها را حسابرس بر خلاف برنامه حسابرسی و قوانین و مقررات مربوط از جمله آیین رفتار حرفه‌ای انجام می‌دهد. پیامد این گونه رفتارها، کاهش کیفیت حسابرسی است. رفتارهای ناکارآمد حسابرسی اغلب به اعمال کاهنده کیفیت حسابرسی نسبت داده می‌شود. این رفتارها را می‌توان به عنوان ضعف در فرآیند حسابرسی تعریف کرد که به کاهش جمع‌آوری و اثربخشی شواهد حسابرسی منجر می‌شود. بنابراین، رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی موجب می‌شود که شواهد جمع‌آوری شده نامطمئن، نادرست و یا از نظر کمی و کیفی ناکافی باشد. معیارهای تعیین‌کننده رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی: (۱) اتمام ناقص و یا پیش از موعد رویه‌هایی از فرآیند حسابرسی (۲) پذیرش توضیح‌های ضعیف و شفاهی و یا مدارک مشکوک صاحبکار (۳) شکست در بررسی و تعیین درستی یک روش فنی و یا اصول و استانداردهای حسابداری (۴) بررسی سطحی مستندات صاحبکار (۵) کاهش میزان کار انجام شده به کمتر از آن چه برای یک حسابرسی، منطقی به نظر می‌رسد (۶) رد غیرماهرانه اقلامی از یک نمونه (۷) ناتوانی در دنبال کردن اقلام سؤال (بحث) برانگیز در حسابرسی (۸) کمتر گزارش کردن زمان انجام کار (۹) نداشتن روحیه همکاری گروهی (۱۰) رونوشت برداشتن از مستندات سنوات قبل بدون بروزرسانی آنها. (احمدزاده و همکاران، ۱۳۹۶)

کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی، نوعی رفتار غیرحرفه‌ای مخرب است (امیرالدین، ۲۰۱۹). این نوع رفتار بیانگر ناتوانی حسابرسان در انجام صحیح مراحل حسابرسی است که باعث می‌شود شواهد حسابرسی گردآوری شده، به لحاظ کمی و کیفی غیرقابل اعتماد، نادرست و ناکافی به نظر آیند (دوی و پوتری، ۲۰۲۰). به عبارت دیگر، رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی، بیانگر پیامدهای منفی روشهای حسابرسی به کار رفته است که می‌تواند کمیت و کیفیت شواهد حسابرسی گردآوری شده را

²⁶ Gaspar et al

²⁷ Clements

²⁸ Abdo et al

²⁹ Warrenand & Schweitzer

متأثر سازد. رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی زمانی رخ می‌دهد که حسابرس از روش های حسابرسی نامناسب در انجام وظایف شغلی خود استفاده کند. رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی یک مسئله جدی است؛ زیرا هم بر عملکرد شخصی حسابرسان و هم بر عملکرد مؤسسه های حسابرسی تأثیر منفی می‌گذارد و می‌تواند باعث خدشه دار شدن تصمیمات اتخاذ شده بر اساس این نوع گزارش های حسابرسی شود. رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی نه تنها حسابرسان را به سمت انتشار اظهارنظرهای مقبول بدون پشتوانه و متقن سوق داده، بلکه ریسک حسابرسی را به واسطه انجام ناقص وظایف نیز افزایش می‌دهد بنابراین احتمال انتشار اظهارنظرهای نادرست از سوی حسابرسان افزایش می‌یابد؛ بدین معنا که ممکن است حسابرسان اظهارنظری را ارائه کنند که درخصوص آن شواهد کافی و متقن گرد آوری نکرده باشند. (نظری پور و زکی زاده، ۱۴۰۱)

۱-۶-۲- فشار زمانی

در محیط حسابرسی، فشار زمانی تقریباً همیشه وجود دارد و یکی از نگرانی‌های اصلی است. فشار زمانی به دو بخش محدودیت زمانی و فشار بودجه کار تقسیم شده و از عوامل اصلی تأثیرگذار بر رفتار حسابرس است. یکی از دلایل فشار زمانی به اوج رسیدن حجم کار حسابرسان در نیمه اول سال است که از فصول شلوغ کاری مؤسسات حسابرسی است و زمانی است که کار حسابرسی اکثر مشتریان باید تکمیل شود. بودجه زمانی مزایای متعددی از جمله زمانبندی کار، کنترل کیفیت عملیات، ایجاد انگیزه در حسابرسان در جهت بهبود کارایی، برنامه‌ریزی انجام پروژه‌های آتی و ارزیابی حرفه‌ای سالیانه حسابرسان دارد. (آئلین، ۲۰۲۱)

۲-۶-۲- تعارض کار- خانواده

تعارض کار- خانواده به عنوان ناسازگاری بین نقش های کاری و خانوادگی توصیف می‌شود که از فشارهای ناسازگارانه نقش‌های شغلی و خانوادگی به وجود می‌آید. هرگاه افراد قادر به انجام همزمان مسئولیت‌های هر دو نقش شغلی و خانوادگی خود نباشند و مسئولیت ناشی از نقش خانوادگی آنان با مسئولیت ناشی از تعهدات شغلی آنها تداخل پیدا کند (یا برعکس)، افراد دچار تعارض بین نقش‌های شغلی و خانوادگی می‌شوند (صفوی و محمدعلیزاده، ۱۳۹۳). عوامل مرتبط با تعارض کار- خانواده را در چهار دسته از جمله عوامل فردی (مانند ظرفیتهای و مهارتهای فردی)، عوامل بین فردی (مانند حمایت همسر و عدم حمایت خانواده)، عوامل سازمانی (مانند سیاستهای سازمانی و ساعات کاری) و عوامل فرهنگی (مانند مردسالاری در جامعه و فرهنگ خانواده دوستی) طبقه بندی کردند. (حسینی و همکاران، ۲۰۲۳)

۳-۶-۲- ابهام نقش

به وضعیتی که کارکنان متوجه انتظارات موجود در محیط کاری نبوده و برخی اطلاعات لازم را برای انجام مطلوب شغلشان در اختیار ندارند، ابهام نقش گفته می‌شود. عدم اطمینان نسبت به حیطه مسئولیت و انتظارات دیگران از عملکرد فرد، چگونگی ارزشیابی، مسیر پیشرفت، رده خود در گروه حسابرسی از مصادیق ابهام نقش در موقعیتهای کاری است. فشار زمانی موجود در یک پروژه حسابرسی فرصت ایجاد شفافیت در موارد ابهام را از حسابرسان می‌گیرد و ابهام نقش بروزمی‌کند. (ایمانی و همکاران، ۱۴۰۱)

۴-۶-۲- استرس شغلی

استرس از نظر روانشناختی حالتی است که فرد در انجام خیل عظیمی از کارها دارای فرصت محدودی بوده و بنابراین از نتایج کارهای خود اطمینان نداشته باشد استرس حسابرس به عنوان فشاری که در کار حسابرسی تجربه می‌کند، شناخته

می‌شود (مجتهدی و صفوی، ۱۳۹۳). برای اینکه در مقابل موقعیتهای استرس زا کمتر تحت تأثیر قرار گرفته و حساسیت کمتری از خود نشان دهیم لازم است تا برخی از شرایط استرس زا را شناسایی کنیم. برای شناسایی استرس باید از دو جنبه به استرس پرداخت که عبارت اند از منشأ استرس و نحوه تأثیرگذاری استرس رو روحيات افراد که باید به موازات هم در نظر گرفته شوند. (غلامی فتیده و همکاران، ۱۴۰۱)

۲-۷- تعهد حرفه‌ای و کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی

تعهد حرفه‌ای نیرویی است که رفتار را تحریک می‌کند. چندین مطالعه استدلال می‌کنند که حسابرسان با تعهد حرفه‌ای کم، تصورات نادرست، فقدان دانش فنی و بیزاری از وظایف خاص در مورد مسئولیت حرفه‌ای، دلایل مرتبط پشت رفتارهای ناکارآمد، به ویژه کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی هستند. آنها بیشتر به منافع حسابرسی شونده توجه دارند تا انطباق و مسئولیت مرتبط با حرفه از نظر تجربی، برخی از محققان تأثیر منفی تعهد حرفه‌ای را بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی گزارش می‌کنند. تعهد حرفه‌ای بالا به حسابرس کمک می‌کند تا به گونه‌ای که مورد انتظار عموم است رفتار کند، در حالی که هرگونه نگرش بر خلاف آن می‌تواند باعث آسیب رساندن و تخریب حرفه‌ای بودن آنها شو. (یولیانی و همکاران، ۲۰۲۳)

۲-۸- تعهد به اخلاق و کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی

به طور کلی، یک حسابرس متعهد به اجرای اصول اخلاقی می‌تواند کاهش رفتار کیفیت حسابرسی را کاهش دهد. مطالعات قبلی نشان داد که تعهد به اخلاق تأثیر منفی بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی می‌تواند کیفیت کار حسابرسی را کاهش دهد و نظر حسابرسی نامناسب ایجاد کند. این رفتار غیراخلاقی است. تعهد بالا به اخلاق، مانند صداقت، عینیت، حرفه‌ای بودن و شایستگی، باعث می‌شود حسابرسان توجه بیشتری به رفتارهای غیراخلاقی در طول فرآیند حسابرسی داشته باشند و آنها را کنترل کنند. (الیاس و همکاران، ۲۰۱۹)

۲-۹- منبع کنترل داخلی و کاهش رفتار کیفیت حسابرسی

منبع کنترل تأثیر اساسی بر رفتار کاری دارد. حسابرسان با منبع کنترل داخلی آن را به عنوان یک چالش در نظر می‌گیرند و این مسئولیت آنهاست که مراحل حسابرسی مناسب را دنبال کنند. این مراحل از کاهش رفتارهای کیفی حسابرسی توسط حسابرسان داخلی جلوگیری می‌کند. تحقیقات قبلی شواهد تجربی ارائه می‌کند که یک منبع کنترل داخلی بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی تأثیر منفی می‌گذارد، در حالی که کنترل منبع کنترل خارجی تأثیر مثبتی بر کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی دارد. (آنوگراه و همکاران، ۲۰۱۶)^{۳۱}

۲-۱۰- هوش هیجانی و کاهش رفتار کیفیت حسابرسی

هوش هیجانی بالا به اصول اخلاق حرفه‌ای پایبند است حسابرسانی که اخلاق حرفه‌ای را به کار می‌گیرند، به طور مؤثر از رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی اجتناب می‌کنند. اسمیت و امرسون^{۳۲} (۲۰۱۷) به طور تجربی دریافتند که حسابرسان با خویش‌تنداری بالا در غلبه بر ضعف عاطفی، رفتارهای کیفیت حسابرسی کاهش یافته پابینی دارند. علاوه بر این، فردی با هوش

³⁰ Alias et al

³¹ Anugerah et al

³² Smith & Emerson

هیجانی بالا رفتار کاری معکوس پابینی خواهد داشت. در همکاری با کاهش رفتار کیفیت حسابرسی منفی است. (کندی و بادار^{۳۳}، ۲۰۲۱)

۱۱-۲- کاهش رفتار کیفیت حسابرسی و توانایی کشف تقلب

توانایی تشخیص تخلفات به رفتار آنها در طول فرآیند حسابرسی بستگی دارد. حسابرسان هنگام انجام اقداماتی برای کاهش کیفیت حسابرسی احساس مزاحمت نمی‌کنند. به این معنی است که کیفیت کنترل شرکت و روشهای بررسی نیاز به بررسی دقیق دارد. علاوه بر کنترل کیفیت و بررسی روشهای حسابرسی، حسابرس داخلی باید اعتماد بیش از حد به حسابرسی شونده را کاهش دهد، زیرا این یک عامل شکست در کشف تقلب است (رادفر و همکاران^{۳۴}، ۲۰۲۳). اعتماد و شدت زیاد جلسات با حسابرسی شونده می‌تواند منجر به کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی شود که یکی از آنها پذیرش توضیح ضعیف حسابرسی شونده است. چندین مطالعه قبلی به طور تجربی ثابت کرده‌اند که کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی تأثیر منفی بر توانایی کشف تقلب، کیفیت حسابرسی، شهرت و اثربخشی سازمانی دارد. (عمرو همکاران^{۳۵}، ۲۰۱۷)

۱۲-۲- نقش میانجی رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی

تعهد حرفه‌ای بالا، تعهد به اخلاق، درونی منبع کنترل و هوش هیجانی می‌تواند کاهش رفتار کیفیت حسابرسی را کاهش دهد. اگر حسابرس داخلی بتواند رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی را کاهش دهد مانند: روشهای حسابرسی زودرس، پذیرش توضیحات ضعیف مشتری، بررسی سطحی اسناد مشتری و جایگزینی حسابرسی. بر این اساس توانایی کشف تقلب افزایش می‌یابد. این بیانیه با در نظر گرفتن چندین مفهوم نظری بیان شد. (۱) یک حسابرس با تعهد حرفه‌ای بالا، روشهای حسابرسی مؤثر را برای بدست آوردن کیفیت حسابرسی و افزایش شهرت خود اجرا می‌کند. بنابراین، حسابرس از کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی اجتناب خواهد کرد. (۲) اخلاق حسابرس و آموزش به طور مثبت بر گزارش مشتری که با مقررات منطبق نیست. حسابرسان با تعهد بالا به اصول اخلاقی می‌توانند کاهش رفتار کیفیت حسابرسی را کاهش دهند. اگر رفتار کاهش کیفیت حسابرسی پایین باشد، توانایی کشف تقلب افزایش می‌یابد (۳) منبع کنترل داخلی بالا باعث بهبود جو اخلاقی بهتر، افزایش بیشتر رضایت شغلی و ایجاد تعهد به سازمان می‌شود. یک فرد بسیار متعهد به سازمان از کاهش رفتار کیفیت حسابرسی جلوگیری می‌کند. صداقت و تعهد سازمانی حسابرسان بر کشف تقلب تأثیر مثبت دارد. (۴) هوش هیجانی بر عملکرد تأثیر می‌گذارد. حسابرسان با عملکرد بالا از کاهش رفتار کیفیت حسابرسی جلوگیری می‌کنند و توانایی خود را برای کشف تقلب افزایش می‌دهند. (نصیرو همکاران^{۳۶}، ۲۰۲۲)

۳- روش شناسی و مدل مفهومی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی- کاربردی، از نوع شبه تجربی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری می‌باشد. در این پژوهش از نمونه گیری تصادفی ساده برای توسعه چارچوب نمونه و از طریق پرسشنامه طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (۵-۱) استفاده شده است.

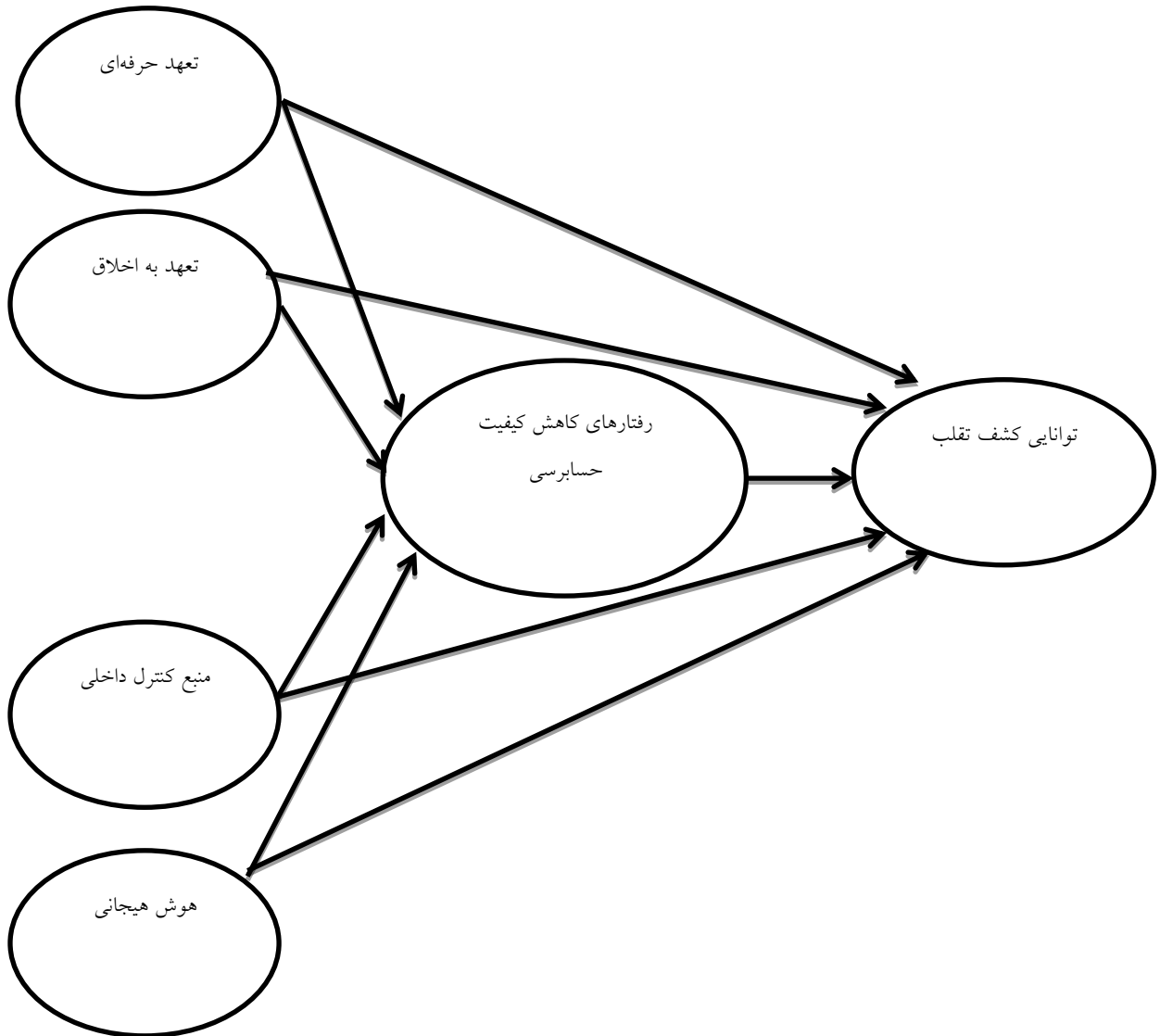
³³Kundi & Badar

³⁴ Radfar et al

³⁵Umar et al

³⁶Nasir et al

اطلاعات پاسخ دهندگان به پرسشنامه در نرم افزار اکسل دسته بندی و سپس جهت تجزیه و تحلیل داده ها از مدل سازی معادلات ساختاری از طریق نرم افزار Smart pls.03 و آزمون سوبل (Sobel) برای تأیید اثرات مستقیم و غیرمستقیم استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش ۲۵۰ نفر از حسابرسان عضو سازمان حسابرسی و شرکتهای همتراز با آن، انجمن حسابرسی ایران و انجمن حسابرسان مستقل و داخلی می باشد. نمونه آماری بر مبنای جدول مورگان برابر با ۱۵۰ نفر و روش نمونه گیری نیز به صورت تصادفی ساده می باشد.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش منبع: یولیانتی و همکاران (۲۰۲۳)^{۳۷}

³⁷ Yulianti et al

۴- تحلیل یافته ها

در تحلیل دموگرافیک نمونه مورد بررسی، توزیع جنسیتی تقریباً برابر است، به طوری که ۷۴ نفر مرد و ۷۶ نفر زن حضور دارند. از نظر تحصیلات، بیشترین تعداد پاسخ‌دهندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد (۴۳ نفر) هستند که نشان‌دهنده سطح تحصیلات بالای این گروه است، در حالی که کمترین تعداد مربوط به دارندگان مدرک کارشناسی (۳۳ نفر) است. همچنین، از نظر تجربه کاری، بیشترین تعداد افراد (۵۲ نفر) دارای تجربه‌ای بیشتر از ۵ سال هستند که حاکی از حضور افراد با تجربه در این مطالعه است، در حالی که کمترین تعداد مربوط به افرادی با کمتر از ۳ سال تجربه (۴۷ نفر) می‌باشد. این توزیع دموگرافیک تنوع مناسبی را در نمونه مطالعه نشان می‌دهد.

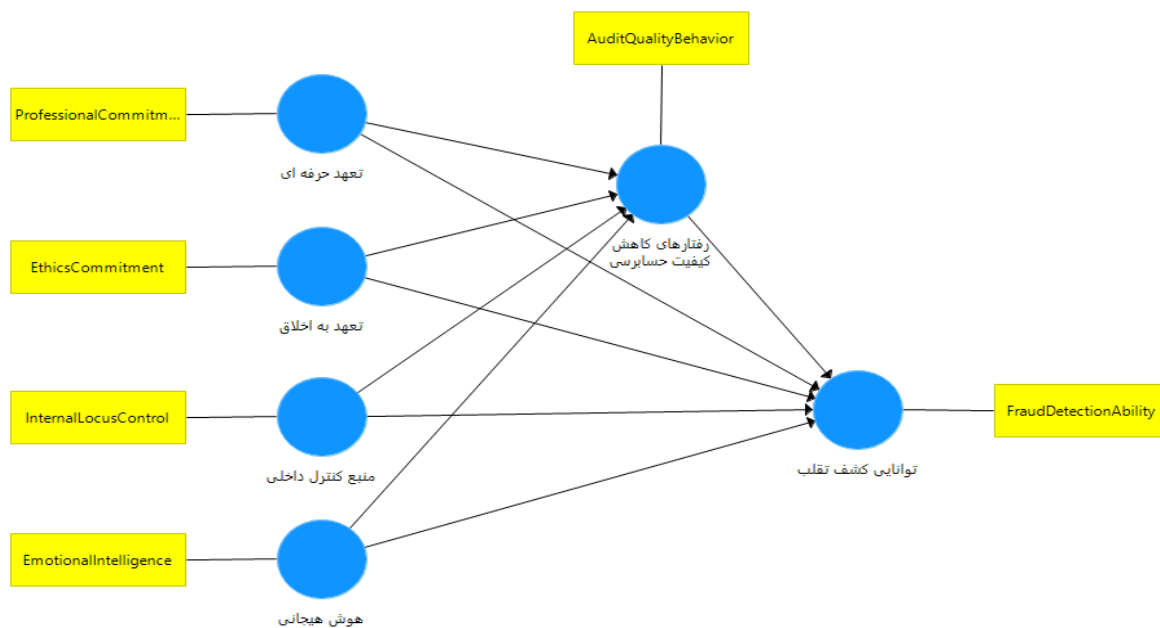
جدول ۱- خلاصه دموگرافیک

تعداد	دسته‌بندی	شاخص
۷۴	مرد	جنسیت
۷۶	زن	
۳۸	دیپلم	تحصیلات
۳۳	کارشناسی	
۴۳	کارشناسی ارشد	
۳۶	دکتر	
۴۷	کمتر از ۳ سال	تجربه کاری
۵۱	۳-۵ سال	
۵۲	بیشتر از ۵ سال	

جدول ۲- نشان می‌دهد که شش متغیر اصلی پژوهش شامل تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاق، منبع کنترل داخلی، هوش هیجانی، رفتار کاهش کیفیت حسابرسی و توانایی کشف تقلب هستند که به عنوان سازه‌های اصلی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

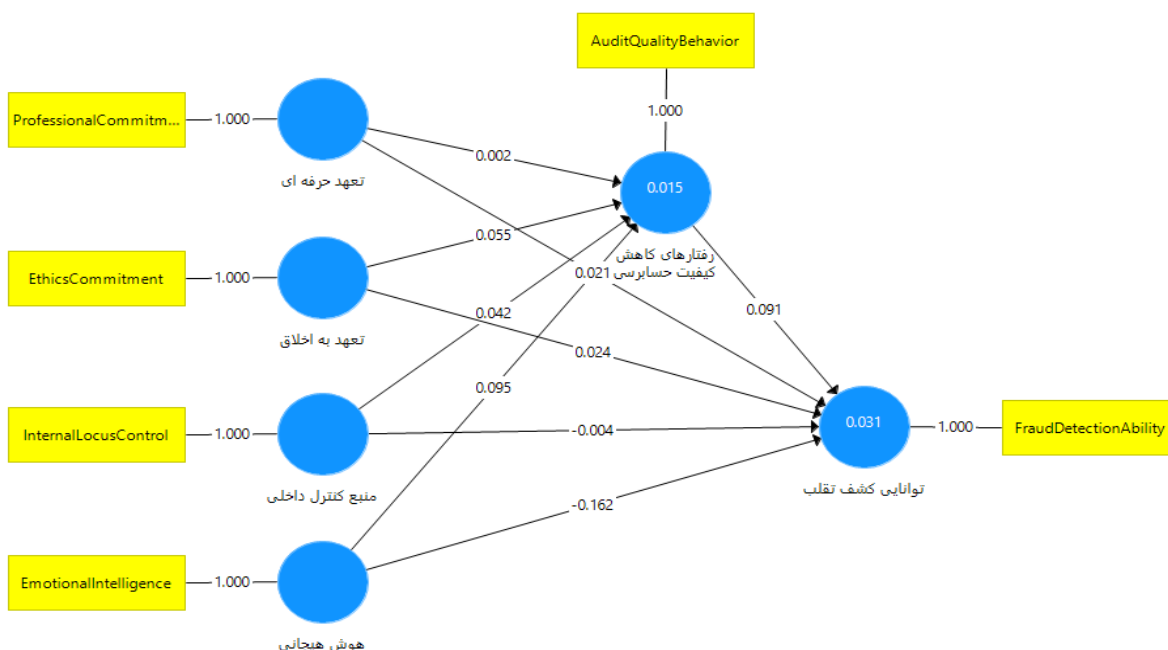
جدول ۲- اندازه‌گیری متغیرها

متغیر	شناسه متغیر
تعهد حرفه‌ای	۱
تعهد به اخلاق	۲
منبع کنترل داخلی	۳
هوش هیجانی	۴
رفتار های کاهش کیفیت حسابرسی	۵
توانایی کشف تقلب	۶

شکل ۲- مدل پژوهش در نرم افزار

شکل ۲- مدل پژوهش در نرم افزار را نشان می‌دهد. در شکل ۲- متغیرهای مستقل و میانجی و وابسته با کلیه سنجه‌های مربوط نشان داده شده است. با توجه به رنگ آبی تمام متغیرها می‌توان مدل را اجرا کرد. نتایج حاصل از اجرای مدل در شکل ۳- آورده شده است.

شکل ۳- محاسبه ضرایب بارهای عاملی در نرم افزار

در جدول ۳- شاخص پایایی (CR) نشان‌دهنده سازگاری درونی متغیرها است. مقدار پایایی بالاتر از ۰.۷ نشان‌دهنده پایایی مناسب است. در اینجا تنها منبع کنترل داخلی دارای پایایی نسبتاً مطلوبی است. همچنین، شاخص اعتبار (AVE) که باید بیشتر از ۰.۵ باشد، برای همه متغیرها مناسب گزارش شده است.

جدول ۳- پایایی و اعتبار

متغیر	پایایی (CR)	اعتبار (AVE)
تعهد حرفه‌ای	۰.۱۸۵۶۷	۰.۵
تعهد به اخلاق	۰.۱۶۸۵۵	۰.۵
منبع کنترل داخلی	۰.۵۶۹۰۶	۰.۵
هوش هیجانی	۰.۲۰۳۰۹	۰.۵
رفتارهای کاهش کیفیت حسابرسی	۰.۰۴۰۸۴۴	۰.۵
توانایی کشف تقلب	۰.۰۸۶۶۳۸	۰.۵

جدول ۴- اثرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر را نشان می‌دهد. به عنوان مثال، تعهد حرفه‌ای اثر مثبتی بر هوش هیجانی (۰.۱۲۱۹۹) و رفتار کاهش کیفیت حسابرسی (۰.۰۱۳۹۹۶) دارد.

جدول ۴- اثرات مستقیم

متغیر	توانایی کشف تقلب	رفتار کاهش کیفیت حسابرسی	هوش هیجانی	منبع کنترل داخلی	تعهد به اخلاق	تعهد حرفه‌ای
تعهد حرفه‌ای	۰.۰۰۲۹۸۶۲	۰.۰۱۳۹۹۶	۰.۱۲۱۹۹	-۰.۰۱۹۹۱۷	۰.۰۲۴۲۳۳	۱
تعهد به اخلاق	۰.۰۱۶۹۲۰	۰.۰۵۷۶۰۵	۰.۰۷۹۹۳۱	-۰.۱۲۹۴۸	۱	۰.۰۲۴۲۳۳
منبع کنترل داخلی	-۰.۰۱۴۹۴۹	۰.۰۴۱۸۳۷	۰.۰۷۲۳۳۷	۱	-۰.۱۲۹۴۸	-۰.۰۱۹۹۱۷
هوش هیجانی	-۰.۱۴۸۱	۰.۱۰۲۷۸	۱	۰.۰۷۲۳۳۷	۰.۰۷۹۹۳۱	۰.۱۲۱۹۹
رفتار کاهش کیفیت حسابرسی	۰.۰۷۶۱۳۹	۱	۰.۱۰۲۷۸	۰.۰۴۱۸۳۷	۰.۰۵۷۶۰۵	۰.۰۱۳۹۹۶
توانایی کشف تقلب	۱	۰.۰۷۶۱۳۹	-۰.۱۴۸۱	-۰.۰۱۴۹۴۹	۰.۰۱۶۹۲۰	۰.۰۰۲۹۸۶۲

با توجه به جدول ۵- اثر غیرمستقیم هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب (۰.۰۲۱۹۳۲) بیشترین مقدار را دارد، که نشان‌دهنده نقش میانجی رفتار کاهش کیفیت حسابرسی در این رابطه است.

جدول ۵- اثرات غیرمستقیم

متغیر	توانایی کشف تقلب	رفتار کاهش کیفیت حسابرسی	هوش هیجانی	منبع کنترل داخلی	تعهد به اخلاق	تعهد حرفه‌ای
تعهد حرفه‌ای	۰.۰۰۰۰۸۹۱۷۳	۰.۰۰۰۱۹۵۸۸	۰.۰۱۴۸۸۱	۰.۰۰۰۳۹۶۶۹	۰.۰۰۰۵۸۷۲۴	۱
تعهد به اخلاق	۰.۰۰۰۰۲۸۶۲۸	۰.۰۰۰۳۳۱۸۳	۰.۰۰۰۶۳۸۹	۰.۰۱۶۷۶۴	۱	۰.۰۰۰۵۸۷۲۴
منبع کنترل داخلی	۰.۰۰۰۰۲۲۳۴۶	۰.۰۰۰۱۷۵۰۳	۰.۰۰۰۵۲۳۲۷	۱	۰.۰۱۶۷۶۴	۰.۰۰۰۳۹۶۶۹
هوش هیجانی	۰.۰۲۱۹۳۲	۰.۰۱۰۵۶۵	۱	۰.۰۰۵۲۳۲۷	۰.۰۰۶۳۸۹	۰.۰۱۴۸۸۱
رفتار کاهش کیفیت حسابرسی	۰.۰۰۵۷۹۷۱	۱	۰.۰۱۰۵۶۵	۰.۰۰۱۷۵۰۳	۰.۰۰۳۳۱۸۳	۰.۰۰۰۱۹۵۸۸
توانایی کشف تقلب	۱	۰.۰۰۵۷۹۷۱	۰.۰۲۱۹۳۲	۰.۰۰۰۲۲۳۴۶	۰.۰۰۰۲۸۶۲۸	۰.۰۰۰۰۸۹۱۷۳

با توجه به جدول ۵- اثر غیرمستقیم هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب (۰.۰۲۱۹۳۲) بیشترین مقدار را دارد، که نشان‌دهنده نقش میانجی رفتار کاهش کیفیت حسابرسی در این رابطه است.

نتایج نشان می‌دهد که اثر میانجی از نظر آماری معنادار است. با توجه به این که مقدار آماره سوایل برابر با ۳.۸۴۱۱ و مقدار p برابر با ۰.۰۰۰۱ (کمتر از ۰.۰۵) است، می‌توان نتیجه گرفت که متغیر میانجی (کاهش رفتارهای کیفیت حسابرسی) نقش قابل توجهی در رابطه بین متغیرهای مستقل (مانند تعهد به اخلاق یا هوش هیجانی) و متغیر وابسته (توانایی کشف تقلب) دارد.

۱-۴- بررسی نتایج فرضیه‌ها

۱- تعهد حرفه‌ای:

نتایج نشان داد که تعهد حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارد (ضریب مسیر ۰.۳۸، $t=22.21$). این یافته نشان می‌دهد که حساسرسانی که تعهد بیشتری به حرفه خود دارند، در کشف تقلب عملکرد بهتری دارند. از سوی دیگر، تأثیر تعهد حرفه‌ای بر کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی معنادار نبود (ضریب مسیر ۰.۲۵، $t=11.47$) این موضوع نشان می‌دهد که تعهد حرفه‌ای به تنهایی نمی‌تواند رفتارهای کاهش کیفیت حساسرسی را کاهش دهد. نقش میانجی: با توجه به نتایج آزمون س (Sobel)، کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی نقش میانجی معناداری در رابطه بین تعهد حرفه‌ای و توانایی کشف تقلب ندارد.

۲- تعهد به اخلاق:

تأثیر تعهد به اخلاق بر توانایی کشف تقلب معنادار نبود (ضریب مسیر ۰.۰۴، $t=0.35$) این نشان می‌دهد که تعهد به اخلاق به صورت مستقیم نقش قابل توجهی در افزایش توانایی کشف تقلب ندارد. با این حال، تعهد به اخلاق تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی داشت (ضریب مسیر ۰.۳۱، $t=22.48$) این نتیجه نشان‌دهنده این است که تعهد به اخلاق می‌تواند از رفتارهای کاهش کیفیت حساسرسی جلوگیری کند. نقش میانجی: کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی نقش میانجی معناداری در رابطه بین تعهد به اخلاق و توانایی کشف تقلب دارد ($Z=2.51, P<0.05$). این نتیجه اهمیت تقویت تعهد به اخلاق را برای جلوگیری از رفتارهای کاهش کیفیت و بهبود توانایی کشف تقلب نشان می‌دهد.

۳- منبع کنترل داخلی:

تأثیر منبع کنترل داخلی بر توانایی کشف تقلب معنادار نبود (ضریب مسیر ۰.۲۳، $t=-1.9$) این نشان می‌دهد که منبع کنترل داخلی به تنهایی نمی‌تواند توانایی کشف تقلب را افزایش دهد. همچنین، تأثیر منبع کنترل داخلی بر کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی نیز معنادار نبود (ضریب مسیر ۰.۱۱، $t=0.67$) این نتیجه نشان‌دهنده این است که منبع کنترل داخلی برای کاهش رفتارهای کاهش کیفیت حساسرسی کافی نیست. نقش میانجی: کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی نقش میانجی معناداری در رابطه بین منبع کنترل داخلی و توانایی کشف تقلب ندارد.

۴- هوش هیجانی:

هوش هیجانی تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب داشت (ضریب مسیر ۰.۶۳، $t=22.44$) این یافته نشان می‌دهد که توانایی مدیریتی و کنترل احساسات نقش کلیدی در بهبود کشف تقلب دارد. علاوه بر این، هوش هیجانی تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی داشت (ضریب مسیر ۰.۵۰، $t=-2.7$) این نتیجه نشان‌دهنده این است که افراد با هوش هیجانی بالا، کمتر درگیر رفتارهای کاهش کیفیت حساسرسی می‌شوند. نقش میانجی: کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی نقش میانجی معناداری در رابطه بین تعهد به اخلاق و توانایی کشف تقلب دارد ($Z=2.04, P<0.05$). این نتیجه اهمیت تقویت تعهد به اخلاق را برای جلوگیری از رفتارهای کاهش کیفیت و بهبود توانایی کشف تقلب نشان می‌دهد.

۵- کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی:

تأثیر کاهش رفتارهای کیفیت حساسرسی بر توانایی کشف تقلب معنادار نبود (ضریب مسیر ۰.۰۱، $t=0.01$) این نشان می‌دهد که بهبود کیفیت رفتارهای حساسرسی به تنهایی نمی‌تواند توانایی کشف تقلب را افزایش دهد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هوش هیجانی و تعهد حرفه‌ای از جمله متغیرهای کلیدی در بهبود توانایی کشف تقلب هستند. همچنین، تعهد به اخلاق نقش

مهمی در کاهش رفتارهای کیفیت حساسی دارد. نقش میانجی‌گری کاهش رفتارهای کیفیت حساسی در برخی روابط تأیید شده است، اما این متغیر به تنهایی نمی‌تواند تأثیر معناداری بر توانایی کشف تقلب داشته باشد.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این پژوهش با هدف بررسی تأثیر تعهد حرفه‌ای، تعهد به اخلاق، منبع کنترل داخلی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب با نقش میانجی کاهش رفتارهای کیفیت حساسی انجام شد. نتایج نشان داد که هوش هیجانی و تعهد حرفه‌ای تأثیر مثبت و معناداری بر توانایی کشف تقلب دارند. این یافته بر اهمیت توانمندی‌های فردی، از جمله مدیریت احساسات و تعهد به حرفه، در بهبود عملکرد حساسی تأکید دارد. علاوه بر این، تعهد به اخلاق تأثیر منفی و معناداری بر کاهش رفتارهای کیفیت حساسی داشت که نشان‌دهنده نقش مهم اصول اخلاقی در کاهش رفتارهای غیرحرفه‌ای و بهبود کیفیت حساسی است.

در مقابل، منبع کنترل داخلی تأثیر معناداری بر توانایی کشف تقلب و کاهش رفتارهای کیفیت حساسی نداشت. این نتیجه می‌تواند ناشی از عواملی مانند ضعف در سیستم‌های کنترلی یا فشارهای کاری در محیط‌های حساسی باشد. همچنین، کاهش رفتارهای کیفیت حساسی به تنهایی تأثیر معناداری بر توانایی کشف تقلب نداشت. با این حال، این متغیر به عنوان یک میانجی مؤثر در روابط بین تعهد به اخلاق و هوش هیجانی با توانایی کشف تقلب عمل کرد، که بر اهمیت نقش آن در بهبود نتایج غیرمستقیم تأکید دارد.

این یافته‌ها نشان می‌دهد که برای افزایش توانایی کشف تقلب، توجه به ابعاد فردی، مانند تقویت هوش هیجانی و تعهد حرفه‌ای، ضروری است. در عین حال، باید محیط‌های سازمانی به نحوی طراحی شوند که اصول اخلاقی تقویت شده و رفتارهای کاهش کیفیت به حداقل برسند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، عوامل سازمانی مانند فرهنگ سازمانی، فشارهای زمانی و سیستم‌های کنترلی داخلی بررسی شوند تا درک کامل‌تری از سازوکارهای مؤثر در کشف تقلب به دست آید.

تعارض منافع: «هیچگونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و ماخذ:

- احمد زاده، طه، خیرالهی، فرشید، شاه ویسی، فرهاد، طاهرآبادی، علی اصغر، (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ابعاد شخصیتی و نوع جنسیت با رفتارهای کاهنده کیفیت حساسی، مجله حسابداری سلامت، سال ششم، شماره دوم، پیاپی ۱۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۶، صص ۱-۲۳.
- باوقار، مرتضی، صبوری، نرگس. (۱۴۰۳). تأثیر تعهد حرفه‌ای، تعهد اخلاقی، منبع کنترل داخلی و هوش هیجانی بر توانایی کشف تقلب از طریق رفتارهایی کاهش کیفیت حساسی، فصلنامه حسابداری و مدیریت، دوره ۷، شماره ۹۵، صص ۱۰۶-۱۲۱.
- خیاط بهبهانی، زهرا، دهدار بهبهانی، حسین، رستمی، یزدان، (۱۳۹۴). راهنمای کاربردی پروپزال نویسی در مطالعات علوم انسانی، انتشارات سخنوران، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۳۷۹۶۲۶۱، بهار ۱۳۹۴.
- خاکسار، جلیل، صالحی، مهدی، و دشت بیاز، محمد، (۱۴۰۱). رابطه بین ویژگی‌های حساسی و کشف تقلب، مجله مدیریت تحول، جلد ۲۰، شماره ۱، صص ۷۹-۱۰۱.
- دهدار بهبهانی، حسین، خیاط بهبهانی، زهرا، حسن زاده، محبوبه، رستمی، یزدان، (۱۳۹۴). آزمون‌های آماری فصل سوم پایان نامه، انتشارات سخنوران، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۳۸۵۹۲۰۱، بهار ۱۳۹۴.

- زارعی، علی، رهنمای رودپشتی، فریدون، خان محمدی، حامد، کردلوئی، حمیدرضا، (۱۴۰۳). ارائه الگوی پیش بینی تقلب مبتنی بر هوش مصنوعی (بیز ساده). مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۴(۴)، ص ۷-۲۶.
- علی زادگان، لیلا، صمدی لرگانی، محمود، ایمانی، محسن. (۱۴۰۲). «تحلیل توانایی حسابرسان برای کشف تقلب با استفاده از نظریه رفتار برنامه ریزی شده: تأثیر تجربه حسابرس و تیپ شخصیتی بر نقش شکاکیت حرفه ای، تحقیقات حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۵، شماره ۱، صص ۱۴۹-۱۸۴.
- عزیزی مقدم، رضا، غلام نیا روشن، حمیدرضا، داداشی، ایمان، (۱۴۰۳). شناسایی عوامل موثر بر ساختار سازمانی، مکانیسم عملیاتی و کیفیت حسابرسی در موسسات حسابرسی ایران، دانش حسابرسی، سال بیست و چهارم، شماره ۹۶، پاییز ۱۴۰۳.
- غلامی فتیده، اشکان، مهرانی، کاوه، تحریری، آرش، (۱۴۰۱). بررسی تأثیر فشار زمانی، تعارض کار-خانواده و ابهام نقش بر رفتار کاهنده کیفیت حسابرسی با اثر میانجی استرس شغلی: تحلیلی از محیط حسابرسی ایران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال نوزدهم، شماره ۷۶، زمستان ۱۴۰۱، صص ۶۵ تا ۹۶.
- سرگلزایی، مصطفی، زیوری کامران، پوریا، (۱۴۰۱). تأثیر اهرم مالی و سیستم نقدینگی مالی بر سرمایه گذاری بیش از حد با توجه به اندازه و چرخه عمر شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه اقتصاد محاسباتی، سال ۱، شماره ۲، صص ۶۱-۸۵.
- سالاری، حجت الله، رئیسی، لیلا، غلامی قوام آبادی، افسانه، (۱۴۰۳). بررسی اثر رابطه کاری بین حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل بر تعهد اخلاقی حسابرسان داخلی در ایران، مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۴(۲)، صص ۹۳-۱۱۴.
- سیفی، غزاله، حشمتی، احمد، (۱۴۰۳). تأثیر فضای اخلاقی در رأس سازمان و تردید حرفه ای بر قضاوت در مورد ریسک تقلب در میان حسابرسان داخلی، مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۴(۲)، صص ۷۱-۹۲.
- محمدی، محمد، طریقی، سمانه، (۱۳۹۶). رابطه بین معیارهای شخصیتی و رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی، پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار، سال هشتم، شماره پانزدهم، تابستان ۱۳۹۶، صفحه ۸۹-۱۰۱.
- مرادی، مجید؛ اقبال، سارا (۱۴۰۳). تأثیر برابری اخلاقی بر رفتار اخلاقی حسابرس با نقش تعدیل گر دینداری، مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۴(۳)، صص ۶۷-۸۶.
- نظری پور، محمد و زکی زاده، بابک (۱۴۰۱). بررسی تأثیرهای فشار زمانی، تعارض کار خانواده و ابهام نقش بر رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی با میانجیگری استرس شغلی. بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۹، شماره ۴(۴)، صص ۷۱۴-۷۳۷.
- نیک پندار، محمد رضا، رستمی، یزدان، وفایی، فاطمه، (۱۳۹۶). روش تحقیق در حسابداری و اقتصاد، انتشارات میعاد اندیشه، تهران، شماره کتابشناسی ملی ۴۷۲۶۵۳۰، بهار ۱۳۹۶.
- Abdo, M., Feghali, K. and Zgheib, M.A. (2022), "The role of emotional intelligence and personality on the overall internal control effectiveness: applied on internal audit team member's behavior in Lebanese companies", *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. 7 No. 2, pp. 195-207.
- Alias, N.F., Nawawi, A. and Salin, A. (2019), "Internal auditor's compliance to code of ethics: empirical findings from Malaysian government-linked companies", *Journal of Financial Crime*, Vol. 26 No. 1, pp. 179-194.
- Anugerah, R., Anita, R., Sari, R.N., Abdillah, M.R. and Iskandar, T.M. (2016), "The analysis of reduced audit quality behavior: the intervening role of turnover intention", *International Journal of Economics and Management*, Vol. 10 No. Special issue 2, pp. 341-353.
- Annelin, A. (2022), "Audit team equality and audit quality threatening behaviour", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 38 No. 2, pp. 112-126.
- Amiruddin, P.G. (2019), "Mediating effect of work stress on the influence of time pressure, work-family conflict and role ambiguity on audit quality reduction behavior", *International Journal of Law and Management*, Vol. 61 No. 2, pp. 434-454.

- Clements, L.H. (2020), "Personality traits common to fraud investigators", *Journal of Financial Crime*, Vol. 27 No. 1, pp. 119-129.
- Coram, P, Glavovic, A., Ng, J. and Woodliff, D.R. (2008), "The moral intensity of reduced audit quality acts", *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, Vol. 27 No. 1, pp. 127-149.
- Dammak, S, Mbarek, S. and Jmal, M. (2022), "The Machiavellianism of Tunisian accountants and whistleblowing of fraudulent acts", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 25 No. 1, pp. 145-161.
- DeZoort, F.T. and Harrison, P.D. (2018), "Understanding auditors' sense of responsibility for detecting fraud within organizations", *Journal of Business Ethics*, Vol. 149 No. 4, pp. 857-874.
- Dina Safitri, Siti Rohmah, Salta.(2024), "The Influence of Professionalism, Locus of Control, Emotional Intelligence and Professional Ethics on BPR Audit Quality with Ambiguity as a Moderator", *Indonesian Journal of Business Analytics (IJBA)*, Vol.4, No.2, 381-400.
- Ferdiansah, M.I., Chong, V.K., Wang, I.Z. and Woodliff, D.R. (2022), "The effect of ethical commitment reminder and reciprocity in the workplace on misreporting", *Journal of Business Ethics*, Vol. 40 No. 1, pp. 165-178.
- Gaspar, J.P., Methasani, R. and Schweitzer, M.E. (2022), "Emotional intelligence and deception: a theoretical model and propositions", *Journal of Business Ethics*, Vol. 177 No. 3, pp. 567-584.
- Kundi, Y.M. and Badar, K. (2021), "Interpersonal conflict and counterproductive work behavior: the moderating roles of emotional intelligence and gender", *International Journal of Conflict Management*, Vol. 32 No. 3, pp. 514-534.
- Mohd-Sanusi, Z., Mat-Isa, Y., Ahmad-Bakhtiar, A.H., Mat-Jusoh, Y.H. and Tarjo, T. (2022), "Interaction effects of professional commitment, customer risk, independent pressure and money laundering risk judgment among bank analysts", *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 25 No. 3, pp. 493-510.
- Nasir, S.Z., Bamber, D. and Mahmood, N. (2022), "A perceptual study of relationship between emotional intelligence and job performance among higher education sector employees in Saudi Arabia", *Journal of Organizational Effectiveness*, Vol. 10 No. 1, pp. 60-76.
- Oyerogba, E.O. (2021), "Forensic auditing mechanism and fraud detection: the case of Nigerian public sector", *Journal of Accounting in Emerging Economies*, Vol. 11 No. 5, p.744- 752.
- Rifai, M.H. and Mardijuwono, A.W. (2020), "Relationship between auditor integrity and organizational commitment to fraud prevention", *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. 5 No. 2, pp. 315-325.
- Suyono, E. and Farooque, O.A. (2019), "Auditors' professionalism and factors affecting it: insights from Indonesia", *Journal of Asia Business Studies*, Vol. 13 No. 4, pp. 543-558.
- Smith, K.J. and Emerson, D.J. (2017), "An analysis of the relation between resilience and reduced audit quality within the role stress paradigm", *Advances in Accounting*, Vol. 37, pp. 1-14.
- Umar, M., Sitorus, S.M., Surya, R.L., Shauki, E.R. and Diyanti, V. (2017), "Pressure, dysfunctional behavior, fraud detection and role of information technology in the audit process", *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, Vol. 11 No. 4, pp. 102-115.
- Warren, D.E. and Schweitzer, M.E. (2018), "When lying does not pay: how experts detect insurance fraud", *Journal of Business Ethics*, Vol. 150 No. 3, pp. 711-726.
- Yulianti, Mohammad Wahyudin Zarkasyi, Harry Suharman andRoebiandini Soemantri.(2023), "Effects of professional commitment, commitment to ethics, internal locus of control and emotional intelligence on the ability to detect fraud through reduced audit quality behaviors", *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, Emerald Publishing Limited, Vol. 135 No. 4, pp. 650-662.
- Zarkasyi, M.W, Suharman. H and Soemantri. R. (2024), "Effects of professional commitment, commitment to ethics, internal locus of control and emotional intelligence on the ability to detect fraud through reduced audit quality behaviors", *Journal of Islamic Accounting and Business Research* Emerald Publishing Limited, Vol. 112 No. 2, pp. 420-433.